

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסיעוד

תרבות, מגזרים חברתיים ובריאות בישראל

המרצה: ד"ר מוחמד ח'טיב

E-mail: Khatib.health@gmail.com; mkhatib@univ.haifa.ac.il

שנה"ל תשע"ב

מועד הקורס: סמסטר א', ימי ה' שעות 14:00-16:00

שעות קבלה: לפי תיאום מראש

מטרת הקורס

הקורס עוסק בסוגיות הקשורות לתרבות, למגזרים חברתיים, לבריאות וחולי ולקשר ביניהם. הקורס מאפשר הבנה מעמיקה יותר של המבנה החברתי בישראל והקשר שלו לבריאות, מצבי בריאות וחולי מפרספקטיבה תרבותית, ומסייע לפיתוח רמה גבוהה יותר של כשירות תרבותית, יכולת התמודדות עם דעות קדומות, שימוש במקורות תרבותיים וטיפול בחסמים תרבותיים שיש להם קשר עם מצבי בריאות שונים.

בסיס הקורס התלמידים

- יכירו את מצב הבריאות של קבוצות שונות בחברה הישראלית.
- יפתחו מודעות להשפעתם של גורמים סוציו-תרבותיים על הבריאות, החולה ומצבו הבריאותי, על אנשי המקצוע, על המפגש הטיפולי ויחסי מטפל – מטופל.
- יפתחו אחריות ויכולת להבין את ההיבטים התרבותיים של הבריאות והחולי כחלק מעבודתם הטיפולית.
- יפתחו ידע והבנה לגבי מושגים החשובים לקידום רגישות תרבותית וכשירות תרבותית במערכת הבריאות
- יפתחו יכולת הסתכלות על מסגרות ושירותי הבריאות כמערכות שמשקפות ערכים ונורמות תרבותיות רווחות
- יכירו את הרב-תרבותיות של החברה בישראל תוך התייחסות לקבוצות ספציפיות כמו מיעוטים, קבוצות סיכון והמאפיינים הדמוגרפיים, החברתיים והתרבותיים שלהם.

נושאי הקורס

1. בריאות וגישות להגדרתה. הגורמים המשפיעים על הבריאות
2. התרבות ומרכיביה. מהי מיומנות רב-תרבותית ותרבות בקונטקסט?
3. התפתחות שירותי הבריאות בישראל – היבט היסטורי חברתי
4. שסעים חברתיים ותרבותיים בחברה בישראל
5. מצב הבריאות בישראל – אי שוויון ופערים בבריאות.
6. תרבות ובריאות
7. תרבות, בריאות ואורחות חיים: תזונה והשמנה
8. תרבות, בריאות ואורחות חיים - עישון ואלכוהול, סמים, התנהגות מינית
9. תרבות, בריאות ואורחות חיים - סוכרת ותחלואה קרדיווסקולארית
10. הגירה ובריאות: מעקרונות כלליים לדיון במקרים ספציפיים
11. דת ובריאות

- 2 -

12. מגע בין תרבותי ובריאות. צורות המגע הבין תרבותי והשפעותיהם
13. כשירות תרבותית, רגישות תרבותית: הגדרות ואסטרטגיות
14. המפגש הטיפולי ויחסי מטפל מטופל
15. זקנה ושירותי בריאות בישראל

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בשיעורים (80% לפחות)
- מבחן מסכם
- ציון המעבר בקורס הוא 60

חומר קריאה

אבו רביעה, ע. (1999). *רפואה בדוויית מסורתית*. תל-אביב: משרד הביטחון ההוצאה לאור (עמ' 17-32).

אברבונך, א., קידר, נ. וחורב, ט. (2010). אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו. משרד הבריאות, האגף לכלכלה וביטוח בריאות. ירושלים. (חובה)

אל חאג, מ. (1997). זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה. *מדינה ממשל ויחסים בינלאומיים*, 42/41, 103-122. (חובה)

נודלמן, א. (1995). *טנא יסטלין - דפוסי התנהגות בריאותית בקרב עולי אתיופיה - המלצות לעובדים במערכת הבריאות ובקהילה*. ירושלים: המשרד לקליטת עליה.

פילק, ד. (2001). בריאות עוברת לסוחר: הרפואה הציבורית בישראל בין המדינה, החברה האזרחית והשוק. בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים), *ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית* (עמ' 262-280). ירושלים: מכון ון ליר. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

רוזן, ב., אלרועי, א., בקר, נ. ואסמאעיל, ש. (2008). *קידום בריאות באוכלוסיה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה? דו"ח מחקר*. ירושלים: מכון ברוקדייל. (חובה)

שובל, י. ואנסון, ע. (2000). *העיקר הבריאות: מבנה חברתי ובריאות בישראל*. ירושלים: הוצאת ספרים י"ל מאגנס. (עמ' 292-315: בריאות לכול בישראל? דפוסי אי-שוויון בבריאות ובחלוקת שירותי הבריאות). (חובה)

Chatters, L.M., Levin, J. S., & Ellison, C. G. (1998). Public health and health education in faith communities. *Health Education & Behavior*, 25, 689-699.

- 3 -

- Corral, I., & Landrine, H. (2008). Acculturation and ethnic-minority health behavior: A test of the operant model. *Health Psychology, 27*, 737-745. (חובה)
- Chipp, J. A., Simpson, B., & Brysiewicz, P. (2008) The effectiveness of cultural competence training for health professionals in community-based rehabilitation: A systematic review of literature. *Worldview on Evidence-Based Nursing, Second Quarter*, 85-94. (חובה)
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Khatib, M., Shadmi, E., & Daoud, D., (2007). Knowledge, beliefs, and economic barriers to healthcare: A survey of diabetic patients in an Arab-Israeli town. *Journal of Ambulatory Care Management, 30*(1), 80-86. (חובה)
- Kleinman, A., Eisenberg, L., & Good, B., (2006). Culture, illness, and care: Clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry, 4*(1), 140-149.
- Kreuter, M., Lukwago, S., Bucholtz, D.C., & Clark, E. M. (2003). Achieving cultural appropriateness in health promotion programs: Targeting and tailoring approaches. *Health Education and Behavior, 30* (2), 133-146. (חובה)
- Tucker, C.M., Herman, K. C., Pedersen, T. R., Higley, B., Montrichard, M., & Ivery, P. (2003). Cultural sensitivity in physician-patient relationships: Perspectives of an ethnically diverse sample of low-income primary care patients. *Medical Care. 42* (7), 859-870.